

Bibzoom – a dán könyvtárak kulturális, zenei szolgáltató-ismeretterjesztő portálja

Mi is az a Bibzoom?

Korábban blogbejegyzésekben, a *3K* hasábjain és a *Könyvtári Figyelő* folyóirat-szemléjében is sok szó esett már a dán könyvtárak zenei szolgáltató portáljáról. A szolgáltatás mára nevet váltott, Netmusikból Bibzoom lett. A névváltás pedig komoly funkcióbővülést is takar, hiszen most már jóval szélesebb szolgáltatási kínálatot biztosít, mint amit a konzorcium partner könyvtáraiba beiratkozó olvasóknak a korábbi – ingyenesen letölthető, online módon zenét szolgáltató és zenei információs fórumként működő – portál nyújtott. A zenei portál funkció bővített formában továbbra is hozzáférhető, de két igen fontos új szolgáltatási réteg kapcsolódik hozzá, az alábbiakban részletezettek szerint.

A Bibzoom biztosítja a Dániába bevándorló főbb társadalmi csoportok digitális könyvtári ellátását a saját nyelvükön és kultúrájuk körében. Elektronikus könyveket, filmeket és zenét széles választékban szolgáltat a délszláv térségből, Indiából, Törökországból és Pakisztánból érkezett főbb bevándorló csoportok számára szerb, horvát, bosnyák, perzsa, török, urdu, pandzsábi és hindi nyelven.

Harmadik fő funkcióként nemzeti kulturális-történeti portálként működik. A dán történelemről, nyelvtörténetről, a reklámfilmek fejlődésének világáról számos érdekes információt nyújt szövegesen, (mozgó)kép és hang formában.

A három kulcsszó: zene, világ és kultúra, hűen visszaadják azt a három különálló szolgáltatási réteget, amelyre a portál szerkezete épül. Mindhárom szolgáltatási területnek önálló szerkesztősége van, ezek tagjai a szolgáltatást finanszírozó könyvtári konzorciumi tagok munkatársai közül kerülnek ki.

A címlap designelemei alapvetően a zenei portál rétegre vannak felfűzve, hiszen a dán könyvtárügy talán legnépszerűbb szolgáltatásáról és legerősebb márkájáról beszélünk ebben az esetben. A portál összes fontos szolgáltatási területe elérhető, a címlap tetején futó menü fő kulcsszavaira kattintva.

Hogyan működtetik?

Milyen felhasználói hozzáférési jogosultságokkal vehető igénybe?

A portál szolgáltatási infrastruktúráját a második számú dán nemzeti könyvtár, az aarhusi Állami Könyvtár (Statsbiblioteket) nyújtja. Ez az intézmény egyben az aarhusi egyetem könyvtáraként is funkcionál. Innen irányítják a legtöbb kistérség

(kommune) közkönyvtárát, illetve most már az egyre több tudományos (egyetemi) könyvtárat is felölelő konzorciumot. Ez a konzorcium köti meg a licencmegállapodásokat a szerzői jogdíj alá eső szolgáltatások körében.

Mint már említettem, a portál három területének tartalomfejlesztését irányító szerkesztőségek teljesen decentralizáltak. Ezek tagjai a konzorciumi tagkönyvtárak munkatársai közül kerülnek ki, akik virtuális környezetben dolgoznak együtt, és ilyen módon tartják a kapcsolatot a felhasználókkal.

A konzorcium mögött állami részről támogató tényezőként megjelenik a Dán Kulturális Hatóság (Kulturstyrelsen), amely a dán könyvtárügyet menedzseli. A szükséges forrásokat azonban döntően a kistérségeken keresztül a közkönyvtárakat helyi adókból finanszírozó önkormányzatok, illetve a konzorciumi tag tudományos könyvtárak fenntartói biztosítják.

A hozzáférés módja a Netmusik portál gyakorlatához képest kissé összetettebb lett. A kulturális portál dokumentumainak nagyobb része (a reklámfilmek archívumának kivételével) szabadon hozzáférhető. Böngészhetünk így a dán történelemhez kötődő hangos dokumentumok között. Elérhetjük a dán nyelvtörténettel, a különböző egykor létezett és ma is megtalálható dialektusokkal foglalkozó oldalakat is. A zenei terület hírei, cikkei szintén bárki számára olvashatóak. A Bibzoom minden főbb szolgáltatási területének legfontosabb hírei szabadon hozzáférhetők a Facebookon is.

A portál többi szolgáltatásának használata regisztrációhoz kötött. A kulturális portál keretei között így módon érhető el a több mint ötvenezer tételből álló digitalizált reklámfilm-gyűjtemény. A zenei portál a kiadókkal, közös szerzői jogkezelő szervezetekkel együttműködésben szolgáltat mintegy tízmillió zeneszámot. A bevándorló csoportok nyelvén elérhető digitális dokumentumok is ebbe a szolgáltatási körbe tartoznak.

A Bibzoom elindulásakor volt egy féléves próbaidő, amikor dán állampolgárként bárki regisztrálhatott és kipróbálhatta a kibővült szolgáltatásokat. Ezt követően a korábbi Netmusik portál által is alkalmazott hozzáférési szabályok léptek újra életbe. Ingyenes felhasználói jogosultságot kap az összes konzorciumi tag (tagsági követelményként a portál finanszírozásban részt vállaló) könyvtár minden regisztrált felhasználója. A közkönyvtárakba lakóhelytől függetlenül bárki beiratkozhat. A szolgáltatások többsége az adott könyvtárban ezt követően bármely dániai lakóhellyel bíró állampolgár számára ingyenesen elérhető. A Bibzoom finanszírozásához viszont a konzorcium tagjává váló könyvtárak fenntartói, a kistérségi önkormányzatok lakosságárányosan járulnak hozzá. Így csupán a könyvtárnak otthont adó kistérség területén regisztrált lakcímmel rendelkező felhasználók kapnak hozzáférést a Bibzoom portálhoz.

A zenei könyvtári portál réteg újabb fejlesztései, a szolgáltatás összehasonlítása kereskedelmi versenytársakkal

Az online zeneszolgáltatás mellett a könyvtárosok által szerkesztett zenei hírportállal is találkozhatunk rögtön a Bibzoom címlapjára érkezve. A zenei portál tartalmi fejlesztését az ország minden részében dolgozó zenei könyvtárosok látják el. Ők készítenek podcastokat, cikkeket írnak zenei irányzatokról, alkotásokról. A

résztevők között elvegyülve tudósítanak az összes fontosabb országos és helyi jelentőségű zenei eseményről, fesztiválról.

Az online zenei szolgáltatás keretében ismerkedésként regisztráció nélkül is bele lehet hallgatni a portál által szolgáltatott összes zenei állományba néhány másodperc erejéig. Ez a betekintő funkció 128 kbps bitrátájú MP3 állományok formájában érhető el. A kiválasztott albumokat vagy zenei állományokat továbbra is időköddal ellátott, másolásvédtett, WMA formátumban lehet kölcsönözni és meghallgatni PC-n, illetve a másolásvédelmi technológiát támogató hordozható eszközökön. A kölcsönzési idő egy hét, ami kétszer hosszabbítható. Ezt követően az adott felhasználó által ugyanazok a tételek nem kölcsönözhetőek újra harminc napon belül.

A korábbiakhoz képest fontos változás, hogy egy önálló keretprogram készült el Windows alapú PC-re és Macintoshra. Így a portál főbb funkciói már nem csupán webes böngészőn keresztül érhetőek el. A keretprogram az alábbi főbb szolgáltatásokat nyújtja: ki lehet válogatni és vezérelni lehet a letöltéseket; böngészni lehet a zenei portál anyagai között; széles kategóriák szerinti lejátszási listákat lehet készíteni a letöltött anyagokból. A keretprogramon keresztül elérhetőek a portál másik két fontos szolgáltatási területének (kulturális portál, bevándorlók portálja) cikkei, ajánlói, letölthető dokumentumai is.

A másik fontos újdonság az iPhone és Android platformokra készült Bibzoom rádióalkalmazás. A rádiócsatornák elérhetőek a Windowsra és Macintoshra fejlesztett keretalkalmazás segítségével is. A rádiózáshoz nem kell regisztráció, Dániában (dán IP címmel) ingyenesen elérhető bárki számára a szolgáltatás. A zenei rádiós műfajon belül különböző stílusokhoz, időszakokhoz, földrajzi régiókhoz köthető kínálathoz férhetünk hozzá. Tematikus csatornákat találunk a frissen megjelenő dán pop, klasszikus zene és jazz albumok népszerűsítéséhez. Más rádióállomások inspirációt nyújtanak a különböző nagy dániai zenei fesztiválok kínálatára való felkészüléshez is. A csatornák zenei kínálatát Dánia legfelkészültebb zenei könyvtárosai állítják össze azokból a felvételekből, amelyeket a kiadók rádiós sugárzásra engedélyeznek.

A zenei anyag a partnerkiadók jóvoltából naprakészen frissül újabb és újabb tételekkel. A zenei kínálat gazdagsága tekintetében szinte semmiben sem marad el például a Google új zeneszolgáltatásától, a Google Play Musictól. A fontos különbség, hogy a konzorciumi tagkönyvtárak felhasználói a Bibzoom révén a zenéhez ingyenes (habár korlátozott idejű kölcsönzést elérhetővé tévő) letöltési hozzáférést élveznek. A Google Play Music szolgáltatása esetében havi átalánydíjat kell fizetniük. Emellett másolásvédtetten, Android alapú hordozható eszközre is letölthető a zene, időköd nélkül, az előfizetés teljes időtartamában. A Bibzoom esetében a rádióadásokat a könyvtárosok szerkesztik. A Google Play Music automatikusan szerkesztett rádióadást biztosít az általunk kiválasztotthoz hasonló stílusú zenei tételekből. A Bibzoom fontos előnye, hogy gazdag zenei információs tartalmat és szakemberek által szerkesztett rádióadó-kínálatot is nyújt. A milliányi zeneszám szolgáltatásán túl a könyvtárosok által biztosított szellemi hozzáadott érték az, amivel a Google előtt járnak. S akkor még nem is vettük számításba ráadásként a portál többi szolgáltatási elemét. Kínálata pedig sokkal konzisztensebb, mint amit a Google kínál. A kereskedelmi szereplők esetében a kiadók kereskedelmi politikájának függvényében országoként más és más zenei kínálattal találkozhat a fel-

használó. Ez néhol fontos szűkítésekkel jár, az egyes előadók diszkográfiájának töredékei férhetők csupán hozzá. A Bibzoom esetében az adott előadótól, a szerződésben álló partnerkiadóknál megjelent összes album elérhető. A zenei életművek így a legtöbb esetben a maguk teljességében tanulmányozhatók.

Epilógus

Megítélésem szerint a Bibzoom manapság – a kereskedelmi szereplőkkel kötött megállapodások által teremtett korlátok mellett is – az európai, könyvtárak által nyújtott digitális tartalomszolgáltatás egyik csúcsteljesítménye. A portál igényes szórakoztató, tájékoztató tartalmat nyújt a zenei terület révén. Digitális könyvtári szolgáltatásokat prezentál anyanyelvükön a bevándorló rétegek számára. Betekintést nyújt a dán kulturális és nyelvi örökség fontos szeleteibe.

Mindezt pedig egy olyan szolgáltatási modell keretében nyújtja, ahol a finanszírozás alulról szerveződve biztosított, a konzorciumi tagkönyvtárak fenntartóin (végső soron a szolgáltatást használó lakosság által fizetett helyi adón) keresztül. A tartalomszerkesztés munkája mindeközben felöleli az egész ország könyvtáros közösségét. A technikai működtetés feladatait pedig központilag, nemzeti könyvtári feladatkörben látják el Aarhusból.

Véleményem szerint a könyvtári és a piaci szféra együttműködésének, valamint a könyvtári területen belüli intézményi együttműködésnek igen példamutató eredményéről van itt szó. Ez a modell, még ha nem is mechanikusan, átültethető más országok szolgáltatási gyakorlatába, de nagyon figyelemre méltó értéket képvisel európai szinten is. Különösen abban a szakmai környezetben, ahol számos fontos kihívással szembesülünk, amelyeket az alábbiakban foglalok össze: A könyvtárak szerepének újragondolása; a különböző szolgáltatási tevékenységeinek újra elhelyezése a fizikai és a virtuális térben; a külső partnerségi formák kialakítása és gondozása.

Érdeemes lesz a Bibzoom portál további fejlődését – mint a fentebb vázolt főbb könyvtári kihívásokra adott ígéretes válaszlehetőséget – a későbbiekben is nyomon követnünk.

Németh Márton